

Μπάροου εναντίον Μπέιτς & Μπράνσον

3η Μαρτίου 2014

Ο Τόμας Μπάροου αντιπροσωπεύει ό,τι χειρότερο μπορεί να μας προκύψει στον εργασιακό μας χώρο: τον άνθρωπο που θα σε καρφώσει πίσωπλάτα όταν, και μόλις, αυτός κρίνει πως η πτώση σου συνάδει με το στενό του συμφέρον, και χωρίς να τον αγγίζει ο πόνος σου. Αντίθετα, ο Τζον Μπέιτς είναι το άκρον άωτον του ήθους, ο άνθρωπος που προτιμά να «πέσει στο σπαθί του» παρά να πει ή να κάνει ο,τιδήποτε πειράξει κάποιον – ούτε καν τον μοχθηρό Μπάροου. Τέλος, ο Τομ Μπράνσον είναι ο επαναστάτης που δεν διστάζει, όποιο και νάναι το προσωπικό του κόστος, να κατατροπώνει το άδικο όταν το συναντά.

Κι όμως. Παρά το γεγονός ότι, όταν άρχισα να παρακολουθώ τα επεισόδια του *Downton Abbey* (την σειρά όπου οι τρεις αυτοί χαρακτήρες «εκτυλίσσονται») ο Μπάροου μου ήταν αποκρουστικός, σιγά-σιγά, και χωρίς καθόλου να το θέλω, έγινε ο ήρωάς μου. Καθόλου ηρωικός (το αντίθετο μάλιστα), γλοιώδης, υποχθόνιος, ραδιούργος, ο Μπάροου τελικά κερδίζει την ψήφο μου ως ο μόνος πραγματικά ριζοσπάστης – ο μόνος που, τελικά, ανταγωνίζεται μια ζοφερή, τρισάθλια, βαθεία άδικη και ανορθολογική πραγματικότητα.

Το *Downton Abbey* δεν είναι απλά μια τηλεοπτική σειρά. Αποτελεί ρεβιζιονιστική ιστορική αναδρομή που περιγράφει την μετάβαση της Βρετανικής κοινωνίας από την φεουδαρχία στο σημερινό καθεστώς της αγοραίας ολιγαρχίας. Εστιάζοντας σε μια αριστοκρατική οικογένεια που ζούσε, και αντλούσε την εξουσία της, σε μεγαλοτσιφλίκι του Γιόρκσιαρ της Β. Αγγλίας των αρχών του 20^{ου} αιώνα, η κάμερα ταξιδεύει ακατάπαυστα μεταξύ των πάνω ορόφων της εντυπωσιακής έπαυλης (όπου εκτυλίσσεται η ζωή των αφεντικών, με την βοήθεια των προσωπικών υπηρετών τους), των ημι-υπογείων (όπου ζουν όλοι οι υπηρέτες, και εργάζονται οι χαμηλά ιστάμενοι εξ αυτών), και του ισογείου (όπου οι ζωές υπηρετών και αφεντικών συναντώνται στην βάση αυστηρού πρωτοκόλου).

Το *Downton Abbey* δεν είναι παρά ο μικρόκοσμος μιας κοινωνίας με σιδερένια ταξικότητα που, μετά από το σοκ δύο παγκόσμιων πολέμων και μιας οικονομικής κατάρρευσης, κατάφερε να προσαρμοστεί απορροφώντας τις επιβουλές εκδημοκρατισμού που απειλούσαν να ανατρέψουν την ταξικότητά της. Ο Julian Fellowes, που υπογράφει το σενάριο και την σκηνοθεσία (και ο οποίος είχε δείξει δείγματα γραφής γράφοντας το σενάριο του *Gosford Park*, που σκηνοθέτησε ο Robert Altman πριν δεκατρία χρόνια), προσπαθεί να πετύχει δύο πράγματα: πρώτον, να εξιστορήσει τον αναπόφευκτο και δικαιολογημένο «ξεπεσμό» της αριστοκρατικής τάξης (από την οποία προέρχεται ο ίδιος) και, δεύτερον, να εξηγήσει πως τόσο οι αριστοκράτες όσο και οι υπηρέτες τους δεν ήταν παρά κανονικοί άνθρωποι εγκλωβισμένοι σε κοινωνικές συμβάσεις που τους έκαναν να αναπαράγουν, από κοινού, την απάνθρωπη ιεραρχία του καθεστώτος στο οποίο γαλουχήθηκαν.

Ας ξαναγυρίσουμε όμως στον Μπάροου, στον Μπέιτς και στον Μπράνσον: στους τρεις υπηρέτες με εντελώς διαφορετική συμπεριφορά και πορεία. Ο Μπέιτς είναι ο τζέντλεμαν-υπηρέτης. Γνωρίστηκε με τον λόρδο στα πεδία της μάχης της Ν. Αφρικής, όπου μάλιστα, ως ανθυπο-στρατιώτης, έσωσε την ζωή του με αποτέλεσμα ο λόρδος να του έχει βαθειά υποχρέωση, την οποία προσπαθεί να ξεπληρώσει προσφέροντας στον Μπέιτς, μετά τον πόλεμο, θέση προσωπικού υπηρέτη στην έπαυλή του. Παρά τον τραυματισμό του (που τον εμποδίζει στην δουλειά του), τις σαδιστικές δολοπλοκίες των άλλων υπηρετών εναντίον του (ιδίως του Μπάροου, που τον μισεί επειδή χαίρει την αγάπης του λόρδου), την άδικη κατηγορία ότι σκότωσε την τέως σύζυγό του, ο Μπέιτς παραμένει βράχος ακλόνητος – έτοιμος να πάει φυλακή, να καταστραφεί, να υποστεί όποιο κακό έρθει στο διάβα του αρκεί να «κάνει» το σωστό, το καλό και το αγαθό. Πρόκειται για έναν Καντιανό άνθρωπο σε μια σκληρά ταξική κοινωνία που, χωρίς να είναι αυτός ο σκοπός του, βοηθά την κοινωνία αυτή να αναπαράγεται με την στάση του.

Ο Τομ Μπράνσον, ο ιρλανδός σωφέρ της οικογένειας, έχει μόνο ένα κοινό με τον Μπέιτς: είναι κι αυτός καλός κ' αγαθός. Αντίθετα όμως με τον Μπέιτς, ο Μπράνσον είναι ο επαναστάτης. Με το «καλημέρα», την ημέρα που πιάνει δουλειά και γνωρίζει τον λόρδο, εκφράζει τον θαυμασμό του για την βιβλιοθήκη της έπαυλης και δηλώνει ότι τον ενδιαφέρουν βιβλία ιστορικού και πολιτικού περιεχομένου. Πολύ γρήγορα εκφράζεται ως ιρλανδός επαναστάτης (μέλος του IPA), σοσιαλιστής, θαυμαστής του Μπέρναρντ Σω, του Τζον Στιούαρτ Μιλλ, του Καρλ Μαρξ. Δεν περνά πολύς καιρός πριν συνεπάρει την πιο επαναστατημένη από τις τρεις κόρες του λόρδου, την Λαίδη Σύμπιλ, η οποία τον ερωτεύεται με αποτελέσματα που μπορεί να φανταστεί ακόμα και κάποιος που δεν έχει παρακολουθήσει την σειρά.

Στα νιάτα μου σίγουρα θα ταυτιζόμουν με τον Μπράνσον. Θα με συνέπαιρνε κι εμένα ο επαναστατικός ενθουσιασμός του (όπως συνεπήρε την Σύμπιλ), το θάρρος του να εναντιώνεται έστω και μόνος την ταξική κοινωνία στην οποία ζούσε (με κίνδυνο να βρεθεί στον δρόμο), την απόφασή του να παρελάσει (στις αρχές του 1^{ου} Παγκοσμίου Πολέμου) μπροστά από τους στρατηγούς φωνάζοντας αντιπολεμικά συνθήματα (κάτι που δεν κατάφερε να κάνει επειδή, λόγω κακής υγείας, δεν πέρασε το περιοδεύον). Κι όμως. Δεν ταυτίστηκα μαζί του, ίσως επειδή αφού παντρεύτηκε την Λαίδη του (η οποία πέθανε στην γέννα) κατέληξε συμβιβασμένος να έχει γίνει μέλος μιας αριστοκρατικής οικογένειας που, τελικά, τον αγάλιασε (καθώς, κι εδώ έγκειται η ομορφιά της σειράς, ως άτομα η οικογένεια του λόρδου Γκράνθαμ είναι άνθρωποι καλοί, με όλα τα προτερήματα και μειονεκτήματα κανονικών ανθρώπων). Ο λόγος που δεν ταυτίστηκα με τον Μπράνσον είναι ότι μου θυμίζει (περισσότερο από όσο μου αρέσει) τους δικούς μου, προσωπικούς συμβιβασμούς – για τους οποίους δεν θα σας κουράσω τώρα.

Τελευταίο άφησα τον ήρωά μου: τον τραγικό και σιχαμένο Μπάροου! Τον χαρακτήρα που θυμίζει Νοσφεράτου. Που ψεύδεται ασυστόλως και δεν έχει

καμία αναστολή στο να βάζει παγίδες σε αθώους συναδέλφους του, που (αν και γκέι) κάνει κόρτε σε μια καμαριέρα μόνο και μόνο για να πληγώσει συναδελφό του που την αγαπά, που βρίσκει έξυπνο τρόπο να αποφύγει το μέτωπο γινόμενος... λοχαγός του ιατρικού σώματος ώστε να μην χρειαστεί να δηλώσει αντιρρησίας συνείδησης, που φέρεται δουλικά στα αφεντικά την ώρα που τους βρίζει μέσα από τα χνώτα του...

Γιατί τον καταπιεσμένο γκέι, τον απόλυτα δειλό Μπάροου, αντί για τον άψογο Μπέιτς ή τον τολμηρό επαναστάτη Μπράνσον; Επειδή ο Μπάροου είναι ο μόνος που δεν συμβιβάζεται ούτε ένα δευτερόλεπτο με την αηδιαστική κοινωνική ιεραρχία στην οποία ζει. Αντίθετα, την υπονομεύει με κάθε τρόπο ακόμα κι όταν κοιμάται. Μπορεί να κάνει απίστευτο κακό σε καλούς ανθρώπους όμως είναι ο μόνος που λειτουργεί σαν σαράκι σε μια κοινωνική διαστρωμάτωση που ενδυναμώνεται από την Καντιανή αρετή ενός Μπέιτς ή την «στομωμένη» επαναστατικότητα ενός Μπράνσον.